

Nerstad skole
3350 Prestfoss
Tlf. 32 71 14 58
nerstad.skole@sigdal.kommune.no

PLAN FOR SKOLENS ARBEID MED ELEVENES PSYKOSOSIALE MILJØ - forebygging, avdekking, handling og internkontroll

1. Forebyggende arbeid

Opplæringsloven sier:

§ 9a-3 første ledd

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Målet er at alle elever skal ha en god og trygg skoledag. Skolen skal være et godt sted å være og dermed også et godt sted å lære. Ved Nerstad skole har vi følgende tiltak for aktivt og systematisk fremme et godt psykososialt miljø.

Skolenivå:

- Felles sosiale tema for alle klassetrinn
- LP-arbeid (læringsmiljø og pedagogisk analyse) for assistenter og lærere
- Inspeksjonsplan – de voksne bruker gul refleksest
- Ordensreglement som evalueres og revideres hvert år
- Fadderordning
- Ulike sosiale fellestiltak i løpet av året (skogtur, aktivitetsdag, juleverksted, juletreffest/juleball, skidag, DKS-forestillinger, felles morgensamlinger med mer – se plan for sosial aktivitet ved skolen)
- Tverretatlige møter med helsesøster, PPT, barnevern, politi og ungdomsleder – 1 møte i halvåret
Fokus på forebyggende tiltak – inkluderende skolemiljø
- Gjennomgang av Plan for skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø og handlingsregelen meldeplikt til barnevernet ved skoleoppstart hver høst.
- Skolen skal legge til rette for et aktivt og utstrakt samarbeid med de andre rådsorganene på skolen.
- Helsesøster har møtetid på skolen en halv dag hver uke med mulighet til elevsamtaler og oppfølging av enkeltelever

Foresatte:

- Informasjon om Plan for skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø (inkl. informasjon om rett til enkelttiltak), ordensregler og regler for bruk av PC på første foreldremøte på høsten.
- Klassemiljø er et tema på alle foreldremøter
- Ordensregler og Plan for skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø sendes hjem til nye foreldre til gjennomlesning og underskrift
- Deltakelse i FAU, SU og SMU
- Deltakelse på foreldremøte, foreldresamtaler og sosiale tiltak i klassen

Klassenivå/elevnivå:

- Kontaktlærer og elever utarbeider klasseregler
- Gå gjennom ordensregler, PC-regler og Plan for skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø ved skoleoppstart
- Jobbe kontinuerlig med mål for sosial kompetanse (kompetansemål på ukeplan)
- Elevundersøkelsen for 5.-7.klasse i jan/febr.
- Elevråd for 4.-7.klasse
- Klassens time m/fokus på ulike sosiale tema
- Øve på sosiale ferdigheter
- Ulike sosiale tiltak i klassen, ev. i samarbeid med foreldre

Nerstad skole
3350 Prestfoss
Tlf .32 71 14 58
nerstad.skole@sigdal.kommune.no

- Elevdeltakelse i SU og SMU
- Jevnlige elevsamtaler med fokus på trivsel, sosiale mål og faglige mål
- Oppfølging av enkeltelever i forhold til handlingsplan når elever utsettes for krenkende ord og handlinger

2. Avdekking – handlingsplikten

Opplæringsloven sier:

§ 9a-3 andre ledd

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Definisjoner:

Mobbing:

En person blir mobbet når han eller hun, gjentatte ganger og over tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Det er en negativ eller aggressiv handling når noen med vilje påfører en annen person skade eller smerte – ved fysisk kontakt, ved ord eller på andre måter. For å kunne bruke betegnelsen mobbing skal det også være en viss ubalanse i makt- og styrkeforholdet: den som blir utsatt for de negative handlingene, har vanskelig for å forsvare seg og er noe hjelpeløs overfor den eller de som plager ham eller henne.

Etter denne definisjonen, som også blir brukt internasjonalt, er mobbing kjennetegnet av disse tre kriteriene: 1) Det dreier seg om aggressiv eller ondsinnet adferd, som 2) gjentar seg og varer ved over en viss tid 3) i en mellommenneskelig relasjon som er preget av en viss ubalanse i styrke- eller maktforholdet. Mobbing inntreffer ofte uten noen åpenbar provokasjon fra offeret si side.

Loven omfatter både direkte mobbing, med etter måten åpne angrep på offeret, og indirekte mobbing, med sosial isolering og utestenging fra gruppa og digital mobbing.

Diskriminering:

Diskriminering innebærer at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, trosbekjennelse, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse. Diskriminering kan både være direkte og indirekte.

Rasisme:

Rasisme omfatter diskriminering på grunnlag av «rase», hudfarge eller nasjonalt eller etnisk opphav.

Det er viktig å understreke at denne bestemmelsen handler om mer enn mobbing. Mobbing, vold, rasisme og diskriminering er bare eksempler på «krenkjande ord eller handlingar». Loven gjelder også **andre former for krenkende ord eller handlinger**, slik som negative, enkeltstående utsagn om en persons utseende, klær, tro, dialekt osv.

Ord eller handlinger som i utgangspunktet ikke er ment å være krenkende, vil likevel kunne oppfattes slik. Ulike aldersgrupper og sosiale og kulturelle grupper vil ha ulike normer for atferd. Et utsagn eller en handling som ville være akseptabel innad i gruppen, vil kunne virke krenkende

Nerstad skole
3350 Prestfoss
Tlf .32 71 14 58
nerstad.skole@sigdal.kommune.no

eller skremmende på elever utenfor denne. Her kan det være en utfordring å finne balansen mellom humor og krenkelser.

Bestemmelsen gjelder både situasjoner der krenkende ord eller handlinger kommer fra medelever og der de kommer fra personalet

Alle ansatte ved skolen har en **handlingsplikt** som består av:

- plikt til å **undersøke raskt**
- plikt til å **varsle** rektor
- plikt til å **gripe inn**

Endring i elevens adferd som kan være tegn på at de utsettes for krenkende ord eller handlinger.

- Syk uten å være syk
- Holder seg i nærheten av de voksne
- Vil ikke ut i friminuttene
- Er mye sammen med mindre elever
- Konsentrasjonsvansker
- Dårligere skoleprestasjoner
- Trist og deprimert
- Meldinger eller antydninger om plaging eller vantrivsel

Hvordan avdekke at en elev er utsatt for krenkende ord eller handlinger?

- Samtaler med elev
- Samtaler med foresatte
- Saken tas opp i møter i personalet (hva er observert, følge ekstra med på enkeltelever)
- Resultater fra elevundersøkelse
- Observasjon i friminutt, timer, garderobe

Hvem omfattes av handlingsplikten?

- Alle ansatte, dvs. alle som har et ansettelsesforhold med skoleeier har en handlingsplikt – rektor, lærere, assistenter, renholdere, kontorpersonele, vaktmester
- **Kontaktlærer har et særlig ansvar**

Handlingspliktens tre faser:

Fase 1: Mistanke eller kunnskap om krenkende ord eller handlinger

Fase 2: Skolens handlingsplikt

- Den ansatte undersøker saken
- Den ansatte varsler skolens ledelse
- Den ansatte griper selv inn dersom det er nødvendig og mulig
- Skoleledelsen avgjør hva som skal gjøres videre i saken
- Skoleledelsen informerer foreldrene

Fase 3: Gjennomførings- og evalueringsfasen (se handlingsplan)

- Tiltak for å bedre elevens psykososiale miljø
- Skolen evaluerer om tiltakene fungerer og om det er behov for å sette i verk ytterligere tiltak.

Nerstad skole
3350 Prestfoss
Tlf .32 71 14 58
nerstad.skole@sigdal.kommune.no

Når inntreer handlingsplikten?

- Når man har mistanke eller kunnskap om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger
 - Med **krenkende ord eller handling** mener vi mobbing, vold, rasisme, diskriminering, utestenging og uthenging.
 - **Kunnskap om** – at man faktisk vet at noen blir utsatt for krenkende ord eller handlinger
 - **Mistanke om** – at man ser elever blir utestengt fra fellesskapet, viser aggressivitet, får dårlige resultater og lignende (se Endringer i eleven adferd)
- **Det er elevens egen subjektive opplevelse som teller**
- Skolens generelle omsorgs- og handlingsplikt knyttet til det psykososiale miljøet.

Undersøkelsesplikt

- Inntreer straks du får mistanke om eller kunnskap om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger
- Elevens subjektive opplevelse

Varslingsplikt

- Når du har undersøkt saken og kommet til at det er et forhold som bør følges opp – da **skal** skoleledelsen informeres
- Skolen plikter å følge opp alle saker som blir varslet
- Skolen plikter å sette i verk egnede tiltak – på lavest mulig nivå
- Kan varsle både skriftlig og muntlig
- Skolen skal ha en omforent forståelse av når det skal varsles og hvordan varslingen skal skje.

Plikten til å gripe inn

- Dersom det er nødvendig og mulig
- Hensikten - stanse uønskede handlinger så raskt som mulig
- Innhold i plikten – avgjørende hva som er egnet måte å gripe inn på
- Fysisk maktbruk – opplæringsloven er taus om maktmidler overfor elever
 - Hovedregelen er at skolen ikke kan bruke fysiske maktmidler
 - Begrenset adgang – knyttet til nødrett og nødverge
 - Bruk av tvang – for å verne eleven selv og andre rundt eleven
 - Husk at ledelsen også skal varsles her også

Skolens oppfølging

- Ikke krav til enkeltvedtak etter §9a-3 andre ledd
- Det skal treffe enkeltvedtak etter opplæringsloven §8 – 1 tredje ledd - skolebytte og §2-9 – bortvisning
- Rektor kan fatte enkeltvedtak når elever har vært utsatt for alvorlige tilfeller av krenkende ord og handlinger slik som grov vold, rasisme eller plaging som har pågått over tid.
- Skolen redegjør skriftlig for hvilke tiltak de iverksetter
- Ordensreglementet må si noe om mulige sanksjoner ved brudd på reglene.
- Skolen må evaluere de tiltakene de har iverksatt – skolens plikt er ikke oppfylt før elevens psykososiale miljø er i samsvar med §9a-1

Handlingsplan når elever utsettes for krenkende ord og handlinger

	Oppgave	Ansvar	Dokumentasjon
1.	Alle voksne, både foresatte og ansatte, har et ansvar for å melde fra hvis de opplever at eget barn eller andre elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger.	Alle voksne	
2.	Foresatte skal melde fra til en ansatt på skolen (assistent, lærer, rektor) når de observerer at elever utsettes for mobbing eller krenkende atferd.	Alle foresatte /voksenpersoner	Muntlig/skriftlig tilbakemelding
3.	Den voksne som blir informert om eller oppdager krenkende atferd, tar kontakt med elevens kontaktlærer/rector.	Assistent/lærer/rector	
4.	Undersøkelser/observasjon settes i gang umiddelbart	Kontaktlærer	Meldeskjema
5.	Samtaler med eleven som opplever seg mobbet/krenket for å skaffe informasjon og gi støtte. Skolen må sikre at elevens subjektive opplevelse av det som skjer, kommer fra.	Kontaktlærer	Referat
6.	Samtale med foresatte til eleven som føler seg mobbet/krenket for å informere, tilrettelegge for samarbeid og vurdere tiltak som kan/bør gjøres.	Kontaktlærer/rector	Referat
7.	Samtale med eleven som mobber/krenker Hensikten er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppes umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging. Hvis det er flere som plager, snakkes det med en om gangen.	Kontaktlærer/rector	Referat
8.	Samtale med foreldre til mobber/krenker for å informere, tilrettelegge for samarbeid og vurdere tiltak som kan/bør gjøres.	Kontaktlærer/rector	Referat
9.	Rektors vurdering – er saken løst ved hjelp av pkt.4-9? Hvis ikke, iverksettes de neste punktene i planen	Rektor	Handlingsskjema
10.	Hvis enkeltvedtak fattes: Rektor fatter enkeltvedtak raskest mulig. Enkeltvedtaket inneholder plan for tiltak og evaluering av tiltak.	Rektor etter samtale m/foresatte	Enkeltvedtak
11.	Hvis enkeltvedtak ikke fattes: Det lages en plan for tiltak og evaluering av tiltak.	Rektor i samarbeid med foresatte/kontaktlærer	Tiltaksplan
12.	Sanksjoner Sanksjoner må være i tråd med ordensreglement. Skolen må dokumentere bruk av sanksjoner. Hvis sanksjonene er inngripende (for eksempel ved skolebytte), skal det fattes enkeltvedtak	Rektor/skolesjef	Referat/enkeltvedtak
13.	Oppfølging Alle problemsituasjoner følges opp inntil de opphører helt. Alle involverte elever følges opp, både den/de som blir krenket og den/de som krenker.	Rektor/kontaktlærer	Referat
14.	Dersom krenkende atferd ikke opphører , kobles andre eksterne parter inn i saken (eks. PPT, barnevern, politi, konfliktråd)	Rektor	Referat
15.	Hvis det er voksne ved skolen som plager elever, blir det en personalsak.	Rektor	Referat

Nerstad skole
3350 Prestfoss
Tlf .32 71 14 58
nerstad.skole@sigdal.kommune.no

3. Rett til enkeltvedtak

Opplæringsloven sier:

§ 9a-3 tredje ledd

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

Hva er et enkeltvedtak?

Når skolen fatter et enkeltvedtak, bestemmer de noe som gjelder rettigheter eller plikter for en eller flere personer. Når foresatte ber om at noe blir gjort med det psykososiale miljøet, kan de be om at skolen fatter et enkeltvedtak. Enkeltvedtaket skal si noe om hva skolen vil gjøre videre i saken, og det skal inneholde en begrunnelse. Vedtaket skal være skriftlig, og det må inneholde opplysninger om at det er mulig for foresatte å klage og om klagefristen .

Rett til å be om enkeltvedtak

Når foresatte tror at en eller flere elever blir ertet, mobbet eller opplever annen krenkende adferd, kan foresatte be skolen gjøre noe med det. Da skal skolen behandle saken. Det er elevens oppfatning av skolemiljøet som teller. Foresatte kan be om tiltak skriftlig og muntlig. **Hvis foresatte eller elever ber om tiltak knyttet til elevens psykososiale miljø, skal rektor fatte et enkeltvedtak, der han eller hun skriver hvilke tiltak som blir satt i gang for å forbedre dette.** Dette skal skje så snart som mulig.

Klagerett

I følge forvaltningsloven § 28 kan vedtaket påklages Fylkesmannen. Fristen for å klage er 3 uker fra det tidspunkt om underretningen om vedtaket er kommet frem. Klagen skal være skriftlig, det skal angis vedtaket det klages over, de grunner som vil anføres for klagen og den eller de endringer som ønskes. Klagen sendes Sigdal skolekontor.

4. Internkontroll

Opplæringsloven sier:

§ 9a-4. Skolen skal aktivt drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av dette kapitlet blir oppfylte. Skoleleiinga har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette. Arbeidet skal gjelde det fysiske så vel som det psykososiale miljøet

Med **kontinuerlig** menes det at det systematiske arbeidet må være en rød tråd i skolens arbeid, og ikke bare noe som gjøres år det oppstår ubehagelige situasjoner eller ved oppstarten av et nytt skoleår. Arbeidet skal drives gjennom hele skoleåret. Det **systematiske** arbeidet skal være gjennomtenkt og planmessig. Planer og rutiner må være innarbeidet, og må følges av personalet når det jobbes med saker som gjelder det psykososiale miljøet til elevene. Planen må være kjent for alle parter i skolemiljøet og revideres hvert år.

Skolen har følgende rutiner:

	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
1.	Informasjon om opplæringsloven kap. 9A – handlingsplikt, Plan for skolens arbeid med elevens psykososiale skolemiljø, ordensreglement, meldeplikt til barnevern og taushetsplikt	Personalmøte ved skoleoppstart	Rektor
2.	Skolens ansatte drøfter og skrifteliggjør <ul style="list-style-type: none">- Hva er et godt psykososialt miljø?- Hva er krenkende adferd?- Hva er terskelen for å gripe inn?- Når skal skoleledelsen varsles?- Inspeksjonsrutiner	Planleggingsdag med lærere og assistenter	Rektor
3.	Alle foresatte gjøres kjent med Plan for skolens arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø og ordensreglementet. Nye foresatte får dokumentene og skriver under på at de har lest dem.	Første foreldremøte på høsten	Rektor/kontaktlærer
4.	Elevene informeres om ordensreglementet og Plan for skolens arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø	Høst	Kontaktlærer
5.	Tiltak og aktiviteter vedrørende skolemiljø tas opp i elevråd og SMU	Løpende	Elevrådskontakt/rektor
6.	Gjennomgang av elevundersøkelsen i personalet, elevråd og SMU	Hver vår	Rektor
7.	Råd og utvalg skal holdes orientert om forhold som har vesentlig betydning for skolemiljøet.	Løpende	Rektor
8.	Skolen skal evaluere sitt forebyggende og holdningskapende arbeid hvert år. Skolens plan for ivaretagelse av elevenes psykososiale skolemiljø evalueres i personalet, elevråd og SMU/SU. Ev. revisjoner foretas av SU	Hver vår	Rektor
9.	Inspeksjonsrutinene evalueres minst en gang i året	Hver vår	Rektor
10.	Følge opp sjekklister for internkontroll	Løpende	Rektor

Opplæringsloven § 9a–6 første ledd pålegger skolen å holde samarbeidsutvalget, skoleutvalget, elevrådet og foreldrerådet løpende underrettet om alle **forhold som har vesentlig betydning** for skolemiljøet. Dette vil blant annet gjelde problemer i miljøet, slik som for eksempel alvorlige voldsepisoder eller vedvarende dårlige psykososiale forhold. Ved enkeltsaker som er av vesentlig betydning for skolemiljøet, er det viktig at taushetsplikt ivaretas når saken tas opp i råd og utvalg. Andre viktige eksempler på forhold som har vesentlig betydning, er vedtak gjort enten av skolen selv, skoleeieren eller av tilsynsmyndighetene. Eksempel på dette vil være ordensregler, Plan for arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø og resultater av elevundersøkelsen. De samme organene har rett til fullt innsyn i dokumentasjonen av skolens systematiske arbeid for skolemiljøet, i planer, skrevne rutiner, målinger, rapporter osv.

I begrensningene «vesentlig betydning» ligger det at for eksempel dagligdagse enkelthendinger eller mindre endringer av rutiner ikke omfattes av plikten.

Evalueres av SU hver juni, første gang juni 2013